

Resource: Termini muhimu (unfoldiWord)

unfoldiWord® Translation Words © 2022 unfoldiWord. Released under CC BY-SA 4.0 license. unfoldiWord® Translation Words has been adapted in the following languages: Tok Pisin, Arabic (عَرَبِيٌّ), French (Français), Hindi (हिन्दी), Indonesian (Bahasa Indonesia), Portuguese (Português), Russian (Русский), Spanish (Español), Swahili (Kiswahili), and Simplified Chinese (简体中文) from unfoldiWord® Translation Words © 2022 unfoldiWord. Released under CC BY-SA 4.0 license by Mission Mutual

Termini muhimu (unfoldingWord)

D

Dameski

Uhalisia:

Dameski ni mji mkuu wa nchi ya Syria. Bado iko katika eneo lile lile kama ilivyokuwa katika nyakati za Biblia.

- Dameski ni mojawapo ya miji ya zamani zaidi duniani ambayo bado inakaliwa.
- Katika kipindi cha Abrahamu, Dameski ilikuwa mji mkuu wa ufalme wa Aramu (ambao uko katika eneo ambalo sasa ni Syria).
- Katika Agano la Kale, kuna marejeleo mengi kuhusu mwingiliano katika wakazi wa Dameski na watu wa Israeli.
- Unabii kadhaa wa kibiblia unatoa utabiri wa uharibifu wa Dameski. Unabii huu unaweza kuwa ultimizwa wakati Ashuru ilipoharibu mji huo katika nyakati za Agano la Kale, au kunaweza pia kuwa na uharibifu wa baadaye, wa kina zaidi wa mji huu.
- Katika Agano Jipy, Farisayo Sauli (ambaye baadaye anajulikana kama Paulo) alikuwa njiani kwenda kuwakamata Wakristo katika mji wa Dameski wakati Yesu alipomkabili na kumfanya kuwa muumini.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Aramu, Ashuru, Amini, Syria)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Mambo ya Nyakati 24:23-24](#)
- [Matendo 9:1-2](#)
- [Matendo 9:3](#)
- [Matendo 26:12](#)
- [Wagalatia 1:15-17](#)
- [Mwanzo 14:15-16](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1834, G11540

Dani

Uhalisia:

Dani alikuwa mwana wa tano wa Yakobo. Alikuwa mtoto wa kwanza wa Bilha. Wazao wake walikuwa moja ya makabila ya Israeli.

- Jina lake linafanana na neno la Kiebrania linalomaanisha "mwamuzi."
- Kabilia Dani liliishi katika eneo la kaskazini mwa Kanaani. Linapotumika kama jina la eneo la ardhi, neno "Dani" linarejelea ardhi iliyotolewa kwa kabilia Dani.
- "Dani" pia lilikuwa jina la mji wa Waisraeli ulioko takriban maili 60 kaskazini mwa Yerusalem. Katika nyakati za Agano la Kale, mji wa Dani ultumika kama alama ya mpaka wa kaskazini wa nchi ya Israeli, kinyume na mji wa Beer-Sheba uliokuwa alama ya mpaka wa kusini.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Makabila Kumi na Mawili ya Israeli, Yakobo, Bilha)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 12:35](#)
- [1 Wafalme 4:25Kutoka 1:1–5](#)
- [Mwanzo 14:14](#)
- [Mwanzo 30:6](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1835, H1839, H2051

Danieli

Uhalisia:

Danieli alikuwa nabii wa Israeli ambaye akiwa kijana alichukuliwa mateka na mfalme wa Babeli Nebukadneza karibu mwaka 600 Kabla ya Kristo (KK).

- Huo ulikuwa wakati ambapo Waisraeli wengine wengi kutoka Yuda walishikiliwa mateka huko Babuloni kwa miaka 70.
- Danieli alipewa jina la Kibabeli Belteshaza.
- Danieli alikuwa kijana wa heshima na mwenye haki ambaye alimtii Mungu.
- Mungu alimwezesha Danieli kutafsiri ndoto au maono kadhaa kwa wafalme wa Babeli.
- Kutokana na uwezo huu na kwa sababu ya tabia yake ya heshima, Danieli alipewa nafasi ya juu ya uongozi katika ufalme wa Babeli.
- Miaka mingi baadaye, maadui wa Danieli walimdanganya mfalme wa Babeli Dario kutunga sheria inayokataza ibada ya mtu yejote isipokuwa mfalme. Danieli aliendelea kuomba kwa Mungu, kwa hivyo alikamatwa na kutupwa kwenye tundu la simba. Lakini Mungu alimwokoa na hakuumizwa hata kidogo.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Babuloni, Nebukadneza)

Marejeleo ya Biblia:

- [Danieli 1:6–7](#)
- [Danieli 5:29](#)
- [Danieli 7:28](#)
- [Ezekieli 14:12–14](#)
- [Mathayo 24:15](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1840, H1841, G11580

Dario

Uhalisia:

Dario lilikuwa jina la wafalme kadhaa wa Uajemi. Inawezekana kwamba "Dario" lilikuwa cheo badala ya kuwa jina halisi.

- "Dario Mmedi" alikuwa mfalme aliyedanganywa kumtupa nabii Danieli kwenye tundu la simba kama adhabu kwa kumwabudu Mungu.
- "Dario Mpersia" alisaidia kuwezesha ujenzi wa hekalu huko Yerusalem wakati wa Ezra na Nehemia.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Namna ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Uajemi, Babuloni, Danieli, Ezra, Nehemia)

Marejeleo ya Biblia:

- [Ezra 4:4–6](#)
- [Hagai 1:1](#)
- [Nehemia 12:22](#)
- [Zekaria 1:1](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1867, H1868

Daudi

Uhalisia:

Daudi alikuwa mfalme wa pili wa Israeli na alimpenda na kumtumikia Mungu. Alikuwa mwandishi mkuu wa kitabu cha Zaburi.

- Wakati Daudi alikuwa bado kijana mdogo akichunga kondoo wa familia yake, Mungu alimchagua kuwa mfalme ajaye wa Israeli.
- Daudi alikua mpiganaji wa Yarebu na akaongoza jeshi la Israeli katika vita dhidi ya maadui zao. Ushindi wake dhidi ya Goliathi Mfilisti unajulikana sana.
- Mfalme Sauli alijaribu kumuua Daudi, lakini Mungu alimlinda, na akamfanya kuwa mfalme baada ya kifo cha Sauli.
- Daudi alitenda dhambi kubwa, lakini alitubu na Mungu akamsamehe.
- Yesu, Masihi, anaitwa "Mwana wa Daudi" kwa sababu ni mzao wa Mfalme Daudi.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Jinsi ya Kutafsiri Majina)

(Tazama pia: Goliathi, Wafilisti, Sauli (Agano la Kale))

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Samweli 17:12-13](#)
- [1 Samweli 20:34](#)
- [2 Samweli 5:2](#)
- [2 Timotheo 2:8](#)
- [Matendo 2:25](#)
- [Matendo 13:22](#)
- [Luka 1:32](#)
- [Marko 2:26](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **17:2** Mungu alichagua kijana Mwisraeli aitwaye **Daudi** kuwa mfalme baada ya Sauli. **Daudi** alikuwa mchungaji kutoka mji wa Bethlehemu. ... **Daudi** alikuwa mtu mnyenyekevu na mwenye haki ambaye alimwamini na kumtii Mungu.
- **17:3 Daudi** pia alikuwa askari na kiongozi wa Yarebu. Wakati **Daudi** alipokuwa bado kijana, alipigana na jitu lililoitwa Goliathi.
- **17:4** Sauli alihisi wivu kwa upendo wa watu kwa **Daudi**. Sauli alijaribu mara nyingi kumuua, hivyo **Daudi** alijificha kutoka kwa Sauli.
- **17:5** Mungu alimbariki **Daudi** na kumfanya awe na mafanikio. **Daudi** alipigana vita vingi na Mungu alimsaidia kuwashinda maadui wa Israeli.
- **17:6 Daudi** alitaka kujenga hekalu ambapo Waisraeli wote wangeweza kumwabudu Mungu na kumtolea dhabihu.
- **17:9 Daudi** alitawala kwa haki na uaminifu kwa miaka mingi, na Mungu alimbariki. Hata hivyo, mwishoni mwa maisha yake alitenda dhambi kubwa dhidi ya Mungu.

- **17:13** Mungu alikasirika sana kwa kile **Daudi** alichofanya, hivyo akamtuma nabii Nathani kumwambia **Daudi** jinsi dhambi yake ilivyokuwa mbaya. **Daudi** alitubu dhambi yake na Mungu akamsamehe. Kwa maisha yake yote, **Daudi** alimfuata na kumtii Mungu, hata katika nyakati ngumu.

Data ya Neno:

- Strong's: H1732, G11380

Delila

Uhalisia:

Delila alikuwa mwanamke Mfilisti ambaye alipendwa na Samsoni, ingawa hakuwa mke wake.

- Delila alipenda pesa zaidi ya alivyompenda Samsoni.
- Wafilisti walimpa Delila hongo ili kumshawishi Samsoni amweleze jinsi anavyoweza kufanywa dhaifu. Nguvu zake zilipomwishia, Wafilisti walimkamata.

(Mapendekezo ya Tafsiri: Tafsiri ya Majina)

(Tazama pia: ufisadi, Wafilisti, Samsoni)

Marejeleo ya Biblia:

- [Waamu 16:4–5](#)[Waamu 16:6–7](#)
- [Waamu 16:10](#)[Waamu 16:18](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1807

Deraya ya Kifua

Ufanuzi:

Neno "deraya ya kifua" linamaanisha sehemu ya silaha inayofunika mbele ya kifua ili kumlinda askari wakati wa vita. Neno "kipande cha kifua" linarejelea kipande maalum cha mavazi ambacho

kuhani mkuu wa Waisraeli alivaa juu ya sehemu ya mbele ya kifua chake.

- "Deraya ya Kifua" iliyotumiwa na askari inaweza kutengenezwa kwa mbao, chuma, au ngozi ya mnyama. Kilitengenezwa ili kuzuia mishale, mikuki, au panga visipenye kifua cha askari.
- "Kipande cha kifua" kilichoaliwa na kuhani mkuu wa Waisraeli kilitengenezwa kwa kitambaa na kilikuwa na vito vyta thamani vilivywewekwa juu yake. Kuhani alivaa hii alipokuwa akitekeleza majukumu yake ya huduma kwa Mungu katika hekalu.
- Njia nyingine za kutafsiri neno "breastplate" zinaweza kujumuisha "kifuniko cha chuma kinacholinda kifua" au "kipande cha silaha kinacholinda kifua."
- Neno "kipande cha kifua" linaweza kutafsiriwa kama "vazi la kikuhanu linalofunika kifua" au "sehemu ya vazi la kikuhanu" au "sehemu ya mbele ya vazi la kuhani."

(Tazama pia: silaha, kuhani mkuu, choma, kuhani, hekalu, shujaa)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wathesalonike 5:8](#)
- [Kutoka 39:14–16](#)
- [Isaya 59:17](#)
- [Ufunuo 9:7–9](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2833, H8302, G23820

Dhabihu

Ufanuzi:

Kwenye Biblia, maneno "dhabihu" na "sadaka" yanarejelea zawadi maalum zilizotolewa kwa

Mungu kama kitendo cha kumwabudu. Watu pia walitoa dhabihu kwa miungu ya uongo.

dhabihu

- Dhabihu kwa Mungu mara nyingi zilihusisha kuchinja mnyama.
- Ni dhabihu ya Yesu, Mwana mkamilifu asiye na dhambi wa Mungu, pekee inayoweza kuwasafisha watu kabisa kutoka kwa dhambi; dhabihu za wanyama hazingeweza kamwe kufanya hivyo.

sadaka

- Neno "sadaka" kwa ujumla linamaanisha chochote kinachotolewa au kupewa. Neno "dhabihu" linamaanisha kitu kinachotolewa au kufanywa kwa gharama kubwa kwa mtoaji.
- Sadaka kwa Mungu zilikuwa vitu maalum ambavyo aliwaamuru Waisraeli kutoa ili kuonyesha ibada na utiifu kwake.
- Majina ya sadaka tofauti, kama vile "sadaka ya kuteketezwa" na "sadaka ya amani," yalionyesha aina ya sadaka iliyokuwa ikitolewa.

Mapendelezo ya Tafsiri

- Neno "sadaka" linaweza pia kutafsiriwa kama "zawadi kwa Mungu" au "kitu kilichotolewa kwa Mungu" au "kitu cha thamani kilichowasilishwa kwa Mungu."
- Kulingana na muktadha, neno "dhabihu" linaweza pia kutafsiriwa kama "kitu cha thamani kinachotolewa katika ibada" au "mnyama maalum aliyeuawa na kuwasilishwa kwa Mungu."
- Kitendo cha "dhabihu" kinaweza kutafsiriwa kama "kuacha kitu cha thamani" au "kuua mnyama na kumpa Mungu."

- Njia nyingine ya kutafsiri "jiwasilishe kama dhabihu iliyo hai" inaweza kuwa "unapoishi maisha yako, jitoe kwa Mungu kikamilifu kama myama anavyotolewa kwenye madhabahu."

(Tazama pia: madhabahu, sadaka ya kuteketezwa, sadaka ya kinywaji, mungu wa uongo, sadaka ya ushirika, sadaka ya hiari, sadaka ya Amani, kuhani, sadaka ya dhambi, ibada)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Timotheo 4:6](#)
- [Matendo 7:42](#)
- [Matendo 21:25](#)
- [Mwanzo 4:3-5](#)
- [Yakobo 2:21-24](#)
- [Marko 1:43-44](#)
- [Marko 14:12](#)
- [Mathayo 5:23](#)

Mifano kutoka kwenye hadithi za Biblia:

- **3:14** Baada ya Nohu kushuka kutoka kwenye mashua, alijenga madhabahu na **kutoa dhabihu** baadhi ya kila aina ya mnyama ambao unaweza kutumika kwa **dhabihu**. Mungu alifurahia **dhabihu** na akambariki Noa na familia yake.
- **5:6** “Mchukue Isaka, mwanao wa pekee, na umchinje kama **dhabihu** kwangu.” Tena Abrahamu alitii Mungu na akaandaa kumtoa mwanawе kama **dhabihu**.
- **5:9** Mungu alikuwa ametoa Ramu kuwa **dhabihu** badala ya Isaka.
- **13:9** Mtu yejote ambaye hakutii sheria ya Mungu angeweza kuleta mnyama kwenye Hema la Kukutania kama **dhabihu** kwa Mungu. Kuhani angemchinja mnyama na kumchoma kwenye madhabahu. Damu ya mnyama aliyekuwa **ametolewa** **dhabihu** ilifunika dhambi za mtu huyo na kumfanya mtu huyo kuwa safi machoni pa Mungu.
- **17:6** Daudi alitaka kujenga hekalu ambapo Waisraeli wote wangeweza kumwabudu Mungu na kumtolea **dhabihu**.

- **48:6** Yesu ndiye Kuhani Mkuu Zaidi. Tofauti na makuhani wengine, alijitoa mwenyewe kama **dhabihu** pekee inayoweza kuondoa dhambi za watu wote duniani.
- **48:8** Lakini Mungu alitoa Yesu, Mwanakondoo wa Mungu, kama **dhabihu** kufa badala yetu.
- **49:11** Kwa sababu Yesu **alijitolea** mwenyewe, Mungu anaweza kusamehe dhambi yoyote, hata dhambi mbaya sana.

Data ya Neno:

- Strong's: H0801, H0817, H0819, H1685, H1890, H1974, H2076, H2077, H2281, H2282, H2398, H2401, H2402, H2403, H2409, H3632, H4394, H4503, H4504, H5066, H5068, H5071, H5257, H5258, H5261, H5262, H5927, H5928, H5930, H6453, H6944, H6999, H7133, H7311, H8002, H8426, H8548, H8573, H8641, G02660, G03340, G10490, G14350, G14940, G23780, G23800, G36460, G43760, G54850

Dhahabu

Ufanuzi:

Dahabu ni chuma cha rangi ya njano, chenye ubora wa juu ambacho kilitumika kutengeneza vito na vitu vya kidini. Kilikuwa chuma cha thamani zaidi katika nyakati za kale.

- Katika nyakati za Biblia, aina nyingi tofauti za vitu vilitengenezwa kwa dhahabu imara au vilifunika na safu nyembamba ya dhahabu.
- Vitu hivi vilijumuisha pete za masikio na vito vingine, na sanamu, madhabahu, na vitu vingine viliviyotumika katika hema au hekalu, kama vile Sanduku la Agano.
- Katika nyakati za Agano la Kale, dhahabu ilitumika kama njia ya kubadilishana katika kununua na kuuza. Ilipimwa kwenye mizani ili kuamua thamani yake.
- Baadaye, dhahabu na metali nyingine kama fedha zilitumika kutengeneza sarafu za kutumia katika kununua na kuuza
- Unapozungumzia kitu ambacho si dhahabu halisi, lakini kina kifuniko chembamba cha dhahabu, neno "ya dhahabu" au "iliyofunika na dhahabu" au "iliyowekwa dhahabu juu" linaweza pia kutumika.
- Wakati mwengine kitu kinaelezewa kama "rangi ya dhahabu," ambayo inamaanisha kina rangi ya njano ya dhahabu, lakini huenda hakijatengenezwa kwa dhahabu halisi.

(Tazama pia: madhabahu, Sanduku la Agano, mungu wa uongo, fedha, hema, hekalu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Petro 1:7](#)
- [1 Timotheo 2:8-10](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 1:15](#)
- [Matendo 3:6](#)
- [Danieli 2:32](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H1220, H1722, H2091, H2742, H3800, H5458, H6884, H6885, G55520, G55530, G55540, G55570

dhambi

Ufanuzi:

Neno "dhambi" linarejelea vitendo, mawazo, na maneno ambayo yanapingana na mapenzi na sheria za Mungu. Dhambi pia inaweza kumaanisha kutofanya kitu ambacho Mungu anataka tufanye.

- Dhambi inajumuisha chochote tunachofanya ambacho hakitii au kumpendeza Mungu, hata mambo ambayo watu wengine hawajui kuhusu.
- Mawazo na vitendo vinyo yokiuka mapenzi ya Mungu huitwa "mwenye/yenye dhambi."
- Kwa sababu Mtu alitenda dhambi, wanadamu wote huzaliwa na "asili ya dhambi," asili ambayo inawadhibiti na kuwafanya kutenda dhambi.
- "Mtenda dhambi" ni mtu anayefanya dhambi, kwa hivyo kila mwanadamu ni mtenda dhambi.
- Mara nyingi neno "wenye dhambi" lilitumika na watu wa kidini kama Mafarisayo kurejelea watu amba hawakufuata sheria kama Mafarisayo walivyodhani wanapaswa.
- Neno "mtenda dhambi" lilitumika pia kwa watu amba walionekana kuwa watenda dhambi wabaya zaidi kuliko watu wengine. Kwa mfano, jina hili lilipewa watoza ushuru na makahaba.

Mapendeleko ya Tafsiri:

- Neno "dhambi" linaweza kutafsiriwa kwa neno au kifungu kinachomaanisha "kutotii Mungu" au "kuenda kinyume na mapenzi ya Mungu" au "tabia na mawazo maovu" au "kosa." Kusema "dhambi" pia kunaweza kutafsiriwa kama "kutotii Mungu" au "kufanya makosa."
 - Kulingana na muktadha "mwenye/yenye dhambi" inaweza kutafsiriwa kama "amejaa maovu" au "mwovu" au "asiye na maadili" au "mbaya" au "anayemwasi Mungu."

- Kulingana na muktadha, neno "mtenda dhambi" linaweza kutafsiriwa kwa neno au kifungu kinachomaanisha "mtu anayefanya dhambi" au "mtu anayefanya mambo mabaya" au "mtu anayemwasi Mungu" au "mtu anayevunja sheria."
- Neno "wenye dhambi" linaweza kutafsiriwa kwa neno au kifungu kinachomaanisha "watu wenyе dhambi sana" au "watu wanaochukuliwa kuwa wenyе dhambi sana" au "watu wasio na maadili."
- Njia za kutafsiri "watoza ushuru na wenyе dhambi" zinaweza kujumuisha "watu wanaokusanya pesa kwa ajili ya serikali, na watu wengine wenyе dhambi sana" au "watu wenyе dhambi sana, ikiwa ni pamoja na (hata) watoza ushuru."
- Hakikisha tafsiri ya neno hili inaweza kujumuisha tabia na mawazo ya mwenye/yenye dhambi, hata yale ambayo watu wengine hawaoni au hawajui kuhusu.
- Neno "dhambi" linapaswa kuwa la jumla, na tofauti na maneno ya "uovu" na "ubaya."
- (Tazama pia: kutotii, uovu, mwili, mtoza ushuru)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Mambo ya Nyakati 9:1-3](#)
- [1 Yohana 1:10](#)
- [1 Yohana 2:2](#)
- [2 Samweli 7:12-14](#)
- [Matendo 3:19](#)

- [Danieli 9:24](#)
- [Mwanzo 4:7](#)
- [Waembrania 12:2](#)
- [Isaya 53:11](#)
- [Yeremia 18:23](#)
- [Walawi 4:14](#)
- [Luka 15:18](#)
- [Mathayo 12:31](#)
- [Warumi 6:23](#)
- [Warumi 8:4](#)

Mifano kutoka kwa hadithi za Biblia:

- **3:15** Mungu alisema, “Naahidi sitailaani tena ardhi kwa sababu ya mambo maovu wanayofanya watu, au kuangamiza dunia kwa kusababisha Gharika, ingawa watu ni **wenye dhambi** tangu wakati walipokuwa watoto.”
- **13:12** Mungu alikuwa na hasira sana nao kwa sababu ya **dhambi** zao na alipanga kuwaangamiza.
- **20:1** Falme za Israeli na Yuda zote **zilitenda dhambi** dhidi ya Mungu. Walivunja agano ambalo Mungu alifanya nao huko Sinai.
- **21:13** Manabii pia walisema kwamba Masihi atakuwa mkamilifu, asiyе na **dhambi**. Angefariki ili kupokea adhabu kwa ajili ya **dhambi** za watu wengine.
- **35:1** Siku moja, Yesu alikuwa akifundisha watoza ushuru wengi na **wenye dhambi** wengine ambao walikuwa wamekusanyika kumsikiliza.

- **38:5** Kisha Yesu akachukua kikombe na kusema, "Kunywени hiki. Ni damu yangu ya Agano Jipyä inayomwagika kwa ajili ya msamaha wa **dhambi**."
- **43:11** Petro akawajibu, "Kila mmoja wenu anapaswa kutubu na kubatizwa kwa jina la Yesu Kristo ili Mungu asamehe **dhambi** zenu."
- **48:8** Sote tunastahili kufa kwa ajili ya **dhambi** zetu!
- **49:17** Hata kama wewe ni Mkristo, bado utajaribiwa na **dhambi**. Lakini Mungu ni Mwaminifu na anasema kwamba ukikiri **dhambi** zako, atakusamehe. Atakupa nguvu za kupambana na **dhambi**.

Data ya Neno:

- Strong's: H0817, H0819, H2398, H2399, H2400, H2401, H2402, H2403, H2408, H2409, H5771, H6588, H7683, H7686, G02640, G02650, G02660, G02680, G03610, G37810, G39000, G42580

Dhamiri

Ufanuzi:

Dhamiri ni sehemu ya mawazo ya mtu ambayo Mungu hutumia kumfanya atambue kwamba anafanya jambo la dhambi.

- Mungu aliwapa watu dhamiri ili kuwasaidia kutambua tofauti kati ya lililo sawa na lililo kosa.
- Mtu anayemtii Mungu anasemekana kuwa na dhamiri "safi," "wazi," au "nadhibu".
- Ikiwa mtu ana "dhamiri safi" inamaanisha kwamba hana dhambi yoyote anayoficha.
- Iwapo mtu atapuuza dhamiri yake na asiwe tena na hatia anapofanya dhambi, hii ina maana kwamba dhamiri yake haiko tena nyeti kwa lililo kosa. Biblia inaita hii "dhamiri iliyotiwa alama" kana kwamba kwa chuma cha moto. Dhamiri ya aina hii pia huitwa "isiyo nyeti" na "iliyotiwa najisi."
- Njia zinazowezekana za kutafsiri neno hili zinaweza kujumuisha, "mwongozo wa maadili wa ndani" au "fikra za maadili."

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Timotheo 1:19](#)
- [1 Timotheo 3:9](#)
- [2 Wakorintho 5:11](#)
- [2 Timotheo 1:3](#)
- [Warumi 9:1](#)
- [Tito 1:15-16](#)

Data ya Neno:

- Strong's: G48930

Dharau

Uhalisia:

Neno "dharau" linamaanisha kutoheshimu na kudhalilisha kwa kiwango kikubwa ambacho kinaonyeshwa kwa kitu au mtu. Kitu ambacho ni cha kudhalilisha sana kinaitwa "cha kudharaulika."

- Mtu au tabia inayodhihirisha dharau ya wazi kwa Mungu pia inaitwa "ya kudharaulika" na inaweza kutafsiriwa kama "isiyo na heshima kubwa," "isiyo na heshima kabisa," au "inayostahili dharau."
- Kumshikilia kwa dharau kunamaanisha kumwona mtu kama asiyé na thamani au kumhukumu mtu kuwa hana thamani sawa na wewe mwenyewe.
- Maneno yafuatayo yana maana sawa: "kuwa na dharau kwa" au "kuonyesha dharau kwa" au "kuwa katika dharau ya" au "kushughulikia kwa dharau." Haya yote yanamaanisha "kutoheshimu sana" au "kudhalilisha sana" kitu au mtu kwa kile kinachosemwa na kufanywa.
- Wakati Mfalme Daudi alipotenda dhambi ya uzinzi na mauaji, Mungu alisema kwamba Daudi alikuwa ameonyesha "dharau kwa" Mungu. Hii inamaanisha alikuwa amemdharau na kumvunja heshima Mungu kwa kutenda hivyo.

(Tazama pia: fedheha)

Marejeleo ya Biblia:

- [Danieli 12:1-2](#)
- [Mithali 15:5-6](#)
- [Zaburi 31:18](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0936, H0937, H0959, H0963, H1860, H7043, H7589, H5006, G18480

Dhiki

Ufanuzi:

Neno "dhiki" linamaanisha wakati wa ugumu, mateso, na shida.

- Imeelezwa katika Agano Jipyä kwamba Wakristo watapitia nyakati za mateso na aina nyingine za dhiki kwa sababu watu wengi katika ulimwengu huu wanapinga mafundisho ya Yesu.
- Neno "dhiki" linaweza pia kutafsiriwa kama "wakati wa mateso makubwa" au "shida kubwa" au "ugumu mkubwa."

(Tazama pia: dunia, fundisha, ghadhabu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Marko 4:17](#)
- [Marko 13:19](#)
- [Mathayo 13:20-21](#)
- [Mathayo 24:9](#)
- [Mathayo 24:29](#)
- [Warumi 2:9](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6869, G23470, G44230

Divai

Ufanuzi:

Kwenye Biblia, neno "divai" linamaanisha aina ya kinywaji kilichochachushwa kilichotengenezwa kutoka kwa juisi ya tunda linaloitwa zabibu. Divai ilihifadhiwa katika "viriba vyá divai," ambavyo vilikuwa vyombo vilivyotengenezwa kwa ngozi ya wanyama.

- Neno "divai mpya" lilirejelea juisi ya zabibu ambayo ilikuwa imetolewa tu kutoka kwenye zabibu na haikuwa imechacha bado. Wakati mwininge neno "divai" pia lilirejelea juisi ya zabibu isiyochacha.
 - Ili kutengeneza divai, zabibu hukandamizwa kwenye mashine ya divai ili juisi itoke. Hatimaye juisi hiyo huchachuka na pombe huundwa ndani yake.
 - Katika nyakati za Biblia, divai ilikuwa kinywaji cha kawaida na milo. Haikuwa na pombe nyingi kama divai ya siku hizi ilivyo.
 - Kabla ya divai kutolewa kwa mlo, mara nyingi ilichanganywa na maji.
 - Kiriba cha divai kilichokuwa cha zamani na kibovu kingepata nyufa, ambazo ziliruhusu divai kuvuja. Viriba vipyta vya divai vilikuwa laini na vya kubadilika, ambayo ilimaanisha havikuraruka kwa urahisi na vingeweza kuhifadhi divai salama.
 - Ikiwa divai haijulikani katika utamaduni wako, inaweza kutafsiriwa kama "juisi ya zabibu iliyochachushwa" au "kinywaji kilichochachushwa kinachotokana na tunda linaloitwa zabibu" au "juisi ya matunda iliyochachushwa." (Tazama: Jinsi ya Kutafsiri Visivyojulikana)
 - Njia za kutafsiri "wineskin" zinaweza kujumuisha "mfuko wa divai" au "mfuko wa divai wa ngozi ya mnyama" au "kibebeo cha divai cha ngozi ya mnyama."
- (Tazama pia: zabibu, mzabibu, shamba la mizabibu, kikamulio cha divai)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Timotheo 5:23](#)
- [Mwanzo 9:21](#)
- [Mwanzo 49:12](#)
- [Yohana 2:3–5](#)
- [Yohana 2:10](#)
- [Mathayo 9:17](#)
- [Mathayo 11:18](#)

iliyopondwa

Data ya Neno:

- Strong's: H2561, H2562, H3196, H4469, H4997, H5435, H6025, H6071, H8492, G10980, G36310, G38200, G39430

Dosari

Uhalisia:

Neno "dosari" linamaanisha kasoro ya kimwili au kutokamilika kwa mnyama au mtu. Pia linaweza kumaanisha kutokamilika kiroho na makosa kwa watu.

- Kwa dhabihu fulani, Mungu aliwaagiza Waisraeli kutoa mnyama asiye na dosari wala kasoro.
- Hii ni picha ya jinsi Yesu Kristo alivyokuwa dhabihu kamilifu, bila dhambi yoyote.
- Waumini katika Kristo wameoshwa dhambi zao kwa damu yake na wanahesabiwa kuwa wasio na dosari.
- Njia za kutafsiri neno hili zinaweza kujumuisha "kasoro," "dosari," au "dhambi," kulingana na muktadha.

(Tazama pia: amini, safi, sadaka, makosa)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Petro 1:19](#)
- [2 Petro 2:13](#)
- [Kumbukumbu la Torati 15:19–21](#)
- [Hesabu 6:13–15 Wimbo wa Solomoni 4:7](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3971, H8400, H8549, G34700

Duni*Ufafanuzi:*

Maneno "duni" na "uduni" yanarejelea hali ya umaskini au kuwa na hadhi ya chini. Pia, kuwa duni kunaweza kumaanisha kuwa mnyenyeketu.

- Yesu alijishusha hadi kwenye nafasi ya chini ya kuwa mwanadamu na kuwahudumia wengine.
- Kuzaliwa kwake kulikuwa kwa unyonge kwa sababu alizaliwa mahali ambapo wanyama walikuwa wakihifadhiwa, si katika kasri.
- Kuwa na mtazamo wa unyenyeketu ni kinyume na kuwa na kiburi.
- Njia za kutafsiri "lowly" zinaweza kujumuisha "mnyenyeketu," "wa hadhi ya chini," au "asiye na umuhimu."
- Neno "uduni" linaweza pia kutafsiriwa kama "kujisalimisha" au "kutokuwa na umuhimu mkubwa."

(Tazama pia: mnyenyeketu, mwenye majivuno)

Marejeleo ya Biblia:

- [Matendo 20:19](#)
- [Ezekieli 17:14](#)
- [Luka 1:48–49](#)
- [Warumi 12:16](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H6041, H6819, H8217, G50110, G50120, G50140

Dunia*Ufafanuzi:*

Neno "dunia" linamaanisha ulimwengu amba wanadamu na viumbe vingine hai wanaishi. Katika Biblia, neno hili wakati mwininge hutafsiriwa kama "ardhi" linapotumika kwa njia ya jumla kumaanisha ardhi au udongo, au linapotumika kwa njia maalum kumaanisha eneo fulani la kijiografia, kawaida nchi au taifa.

- Kwenye Biblia, neno "dunia" mara nyingi linaambatana na neno "mbingu" kama njia ya kuonyesha makazi ya wanadamu duniani kinyume na makazi ya Mungu mbinguni.
- Neno hili kwa kawaida hutafsiriwa kama "ardhi" linapounganishwa na jina la kundi la watu kuashiria eneo linalomilikiwa na watu hao, kama vile "ardhi ya Wakanaani."
- Neno "kidunia" wakati mwingine linatumika kurejelea vitu ambavyo ni vya kimwili na/au vinaonekana kinyume na vitu ambavyo si vya kimwili na/au havionekani.

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Neno hili linawenza kutafsiriwa kwa neno au kifungu ambacho lugha ya eneo hilo au lugha za kitaifa za karibu zinatumia kurejelea sayari ya dunia tunayoishi.
- Kulingana na muktadha, "nchi" inaweza pia kutafsiriwa kama "dunia" au "ardhi" au "mchanga" au "udongo."
- Njia za kutafsiri "kidunia" zinawenza kujumuisha "kimwili" au "vitu vya dunia hii" au "vinavyoonekana."

(Tazama pia: ulimwengu, mbingu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Wafalme 1:38-40](#)
- [2 Mambo ya Nyakati 2:11-12](#)
- [Danieli 4:35](#)
- [Luka 12:51](#)
- Je, mnafikiri nimekuja kuleta amani duniani? La, nasema, bali mgawanyiko. [Mathayo 6:10](#)
- [Mathayo 11:25](#)
- [Zekaria 6:5](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0127, H0772, H0776, H0778, H2789, H3007, H3335, H6083, H7494, G10930, G19190, G27090, G28860, G36250, G45780, G55170

Dunia

Ufafanuzi:

Neno "dunia" kwa kawaida linamaanisha sehemu ya ulimwengu ambapo watu wanaishi: dunia. Neno "kidunia" linaelezea maadili na tabia mbaya za watu wanaoishi katika dunia hii.

- Kwa maana yake ya jumla kabisa, neno "ulimwengu" linarejelea mbingu na dunia, pamoja na kila kitu kilichomo ndani yake.
- Katika miktadha mingi, "dunia" kwa kweli inamaanisha "watu duniani."
- Mara nyingine inadhaniwa kwamba hii inahusu watu waovu duniani au watu ambao hawamtii Mungu.
- Mitume pia walitumia neno "dunia" kurejelea tabia za ubinafsi na maadili potovu ya watu wanaoishi katika dunia hii. Hii inaweza kujumuisha desturi za kidini za kujiona wenye haki ambazo zinategemea juhudzi za kibinadamu.
- Watu na vitu vinavyojulikana kwa maadili haya husemwa kuwa ni "wa kidunia."

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Kulingana na muktadha, "dunia" inaweza pia kutafsiriwa kama "ulimwengu" au "watu wa dunia hii" au "mambo mabaya katika dunia" au "mitazamo mibaya ya watu duniani."
- Kirai "ulimwengu wote" mara nyingi inamaanisha "watu wengi" na unarejelea watu wanaoishi katika eneo fulani. Kwa mfano, "ulimwengu wote ulifika Misri" inaweza kutafsiriwa kama "watu wengi kutoka nchi zinazozunguka walifika Misri" au "watu kutoka nchi zote zinazozunguka Misri walifika huko."
- Njia nyingine ya kutafsiri "ulimwengu wote ulienda katika mji wao wa nyumbani kuijandikisha katika sensa ya Kirumi" itakuwa "wengi wa watu wanaoishi katika maeneo yanayotawaliwa na himaya ya Kirumi walikwenda..."

- Kulingana na muktadha, neno "kidunia" linaweza kutafsiriwa kama "uovu" au "mwenye/yenye dhambi" au "ubinafsi" au "asiye na Mungu" au "fisadi" au "kuathiriwa na maadili mabovu ya watu katika dunia hii."
- Kauli "kusema mambo haya duniani" inaweza kutafsiriwa kama "kusema mambo haya kwa watu wa ulimwengu."
- Kwenye muktadha mwingine, "katika dunia" inaweza pia kutafsiriwa kama "kuishi mionganini mwa watu wa dunia" au "kuishi mionganini mwa watu wasiomcha Mungu."

(Tazama pia: fisadi, mbinguni, Rumi, kiumbe cha Mungu)

Marejeleo ya Biblia:

- [1 Yohana 2:15](#)
- [1 Yohana 4:5](#)
- [1 Yohana 5:5](#)
- [Yohana 1:29](#)
- [Mathayo 13:36–39](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0776, H2309, H2465, H5769, H8398, G10930, G28860, G28890, G36250